

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра географії

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи,
проф. Гаврилюк С. В. _____

_____ 2013 р.

ГЕОГРАФІЯ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

РОБОЧА ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни

підготовки _____ **спеціаліст** _____

галузі знань _____ **0401 Природничі науки** _____

спеціальності 7.04010402 Економічна та соціальна географія

Робоча програма навчальної дисципліни „Географія сфери обслуговування”
для студентів за напрямом підготовки спеціаліст, спеціальності „Економічна та
соціальна географія”.

” 28 ” серпня, 2013 р. – 12 с.

Розробники: к. геогр. н., доц. кафедри географії Краснопольська Н.В.

Рецензент: кандидат географічних наук, доцент кафедри географії
Мельнійчук М. М.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри географії
протокол № 1 від 30 серпня 2013 р.

Завідувач кафедри: _____ (Зузук Ф. В.)

Програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною комісією географічного факультету

протокол № 1 від 30 серпня 2013 р.

Голова науково-методичної
комісії факультету _____ (Поручинський В. І.)

Програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною радою університету

протокол № ____ від ____ 2013 р.

© Краснопольська Н.В., 2013
(Прізвище, ініціали)

Вступ

Постіндустріальну стадію розвитку продуктивних сил називають “економікою послуг”, тому що саме в сфері обслуговування в наші дні формуються такі ключові фактори економічного розвитку, як наукові знання, нематеріальні форми нагромадження, інформаційні технології, також глобалізація господарської діяльності. Географія сфери обслуговування розглядає основні групи сфери обслуговування, основи територіальної її організації і територіальне обслуговування населення; функції сфери обслуговування у системі директивно-адміністративних і ринкових економічних відносин, економічну роль сфери обслуговування з доведення вироблених товарів до споживача; соціальну роль сфери обслуговування – надання населенню послуг; виховні функції сфери обслуговування – формування розумних потреб, вимог до споживчих якостей, естетичних смаків. Під час вивчення дисципліни “Географія сфери обслуговування” у студентів формуються поняття про географічні закономірності та особливості розвитку сфери послуг, регіональні відмінності країн в рівнях розвитку сфери послуг.

Програма навчальної дисципліни „Географія світового ринку”, складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки спеціаліст галузі знань 0401 Природничі науки, спеціальності “Економічна та соціальна географія”.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основні групи сфери обслуговування та структура світового ринку обслуговування.

Міждисциплінарні зв’язки: передбачає знання навчальних курсів гуманітарної та соціально-економічної підготовки – історії, психології, філософії; циклу навчальних дисциплін природничо-наукової підготовки – статистики, рекреаційної географії, екології; циклу дисциплін професійної та практичної підготовки – географії світового господарства, РЕ та СГ, географії торгівлі, політичної географії.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів:**

Назва модуля:

Змістовий модуль 1. Географія сфери обслуговування як галузь суспільної географії.

Змістовий модуль 2. Типи класифікацій сфери послуг.

Змістовий модуль 3. Територіальна організація сфери обслуговування.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		заочна форма навчання
Кількість кредитів 3	0401 Природничі науки	за вибором
	Спеціальність 7.04010402 Економічна та соціальна географія	
	Спеціальність	Рік підготовки 5
		Семестр 9
ІНДЗ: немає		Лекції 6год.
Загальна кількість годин 108		Практичні 6 год.
	Освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліст	Лабораторні -
		Самостійна робота 48 год.
		Індивідуальна робота 48год.
		Форма контролю: <u>залік</u>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “**ГЕОГРАФІЯ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ**” є вивчення основних груп сфери обслуговування , як складової макрогалузевої структури світового господарства.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “ **ГЕОГРАФІЯ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ** ” є

- освоєння методичних прийомів дослідження сфери обслуговування;
- особливості сфери обслуговування як невиробничої сфери;
- функції сфери обслуговування;

- рівень розвитку сфери обслуговування в країнах з різним соціально-економічним рівнем.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- місце “Географії сфери обслуговування” в системі географічних і суміжних наук;
- основні групи сфери обслуговування;
- чинники, що впливають на розвиток сфери обслуговування;
- чинники, що впливають на географію сфери обслуговування;

вміти :

- аналізувати динаміку торгівлі сфери обслуговування;
- давати оцінку сучасного стану рівня розвитку сфери обслуговування країн з різним рівнем соціально-економічного розвитку;
- складати регіональні комплексні характеристики розвитку сфери обслуговування;
- виявляти територіальні відмінності у рівнях розвитку, реалізації і споживання основних груп сфери обслуговування .

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 108 години / 3 кредити ECTS.

3. Програма навчальної дисципліни “Географія сфери обслуговування”.

Тема 1. Географія обслуговування як галузь суспільної географії. Основні поняття та категорії.

Предмет, об'єкт вивчення та основні завдання вивчення дисципліни; Сфера послуг як сектор економіки; "Революція послуг".

Особливості сфери обслуговування; головні соціально-економічні функції.

Тема 2. Попит на послуги. Класифікація людських потреб;

ієрархічна класифікація людських потреб; ступінь визначення потреб населення.

Тема 3. Загальні тенденції розвитку ринку послуг. Характерні ознаки ринку послуг: підвищена ризикованість, різноманітність діяльності за характером та масштабами, мобільність суб'єктів ринкової діяльності, значна галузева та територіальна диференціація.

Тема 4. Наукові підходи до класифікації послуг. Підходи до класифікації послуг; класифікація послуг Світовим банком; класифікація послуг ГАТТ, ВТО, класифікація послуг залежно від способу їх доставки споживачам; види послуг на міжнародних ринках. Класифікація групи послуг за методикою Міжнародного Валютного фонду.

Тема 5. Територіальна організація сфери послуг, теорія центральних місць.

Принципи територіальної організації сфери обслуговування; територіальна організація сфери обслуговування; теорія центральних місць.

Тема 6. Структура світового ринку. Світовий ринок послуг як складова світо господарської системи, якій притаманні процеси зумовлені глобалізацією суспільного життя. Структура світового ринку послуг: транспорт, туризм, приватні послуги, державні послуги.

4. Структура навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин, відведених на:			
	Лекції	Практичні заняття	Самостійну роботу	Індивідуальну роботу
Тема 1. Географія обслуговування як галузь суспільної географії. Основні поняття та категорії.	2	2	8	8
Тема 2. Попит на послуги.	2		6	6
Тема 3. Загальні тенденції розвитку ринку послуг.	2	2	6	6

Тема 4. Наукові підходи до класифікації послуг	4	4	10	10
Тема 5. Територіальна організація сфери послуг, теорія центральних місць	2	2	8	8
Тема 6. Структура світового ринку послуг	2		10	10
ВСЬОГО	-	108	6	6
			48	48

5. Теми практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Ринок банківських послуг вид банківських послуг; - вид банківських операцій; - геопросторове розміщення найбільших центральних банків світу; - географія найбільших транснаціональних банківських та валютно-фінансових утворень світу.	1
2	Західноєвропейський ринок освітніх послуг. - ринок освітніх послуг Великобританії, - ринок освітніх послуг Німеччини, - ринок освітніх послуг Франції.	1
3	Туризм –соціокультурний феномен сучасної цивілізації. - трактування поняття туризм; - класифікація основних видів туризму; - географія туризму.	1
4	Особливості територіальної організації культури. - феномен культури; - культурна політика; - територіальна організація культури	1
5	Особливості територіальної організації релігійної	1

	сфери. - релігійний склад населення; - визначення основних структур територіальної релігійної системи	
6	Зв'язок. - значення зв'язку в світовому господарстві; - перспективні напрями розвитку систем зв'язку.	1
	всього	6

6.Завдання для самостійної роботи

№ теми згідно програми	ЗМІСТ РОБОТИ	Кількість годин
Тема 1. Роль і місце сфери обслуговування в світовому господарстві	Секторна структура світового господарства.	2
Тема 2. Головні соціально-економічні функції сфери обслуговування у життєдіяльності суспільства	Частка сфери послуг у розподілі валового національного продукту за секторами економіки в країнах з різним рівнем соціально-економічного розвитку, її функції в даних групах країн.	4
Тема 3. Наукові підходи до систематизації сфери обслуговування	Наукові підходи до класифікації країн за різним рівнем соціально-економічного розвитку.	4
Тема 4. Основні положення теорії центральних місць: центр обслуговування, ранги послуг, пороги послуг, радіуси послуг, зони обслуговування	Основні концепції в суспільній географії. Теорія центральних місць.	4
Тема 5. Основні ознаки ієрархії центральних місць	Таксономічні одиниці в суспільній географії. Їх ієрархія.	2
Тема 6. Зміст і функції поняття "територіальна система послуг"	Територіальна система послуг в країнах з різним рівнем соціально-економічного розвитку.	4
Тема 7. Особливості територіальної організації культури	Складові культури. Роль культури в країнах з різним рівнем соціально-економічного розвитку.	5
Тема 8. Особливості територіальної організації релігійної сфери	Роль релігії в духовному розвитку людини.	5

Тема 9. Особливості міжнародної торгівлі послугами	Структура торгівлі послуг в країнах з різним рівнем соціально-економічного розвитку.	6
Тема 10. Державне регулювання міжнародної торгівлі послугами.	Особливості міжнародної торгівлі послугами, заходи регулювання доступу на ринок, заходи вилучення із національного режиму; лібералізація міжнародної торгівлі.	4
Тема 11. Ринок освітніх послуг	Сукупність економічних відносин, що виникають між суб'єктами освітнього процесу різних країн з приводу куплі-продажу освітніх послуг.	2
Тема 12. Ринок фінансово-банківських послуг.	Це система фінансових інститутів, через які здійснюється рух коштів між власниками та позичальниками фінансових ресурсів.	4
Тема 13. Особливості міжнародної торгівлі послугами.	Специфічність послуг; міжнародна торгівлі інжиніринговими послугами; купівля-продаж міжнародних транспортних послуг.	2
всього		48

7. Індивідуальні завдання

Немає

8. Методи та засоби навчання.

У навчальному процесі застосовуються лекції з використанням мультимедіапроектора та інших ТЗН, практичні заняття, самостійна та індивідуальна роботи.

Серед методик та форм навчання даного курсу слід визначити такі *методики викладання*: методика проблемного навчання та евристичне навчання; *форми навчання*: аналітичні і проблемні лекції та дискусії, головна мета яких полягає розвитку у студентів логічного та самостійного осмислення додаткового матеріалу, який стосується сучасних процесів розвитку світової економіки; *методики навчання*: кейс-метод, презентації, міні-проекти, які готують студенти самостійно та презентують для присутніх.

Практичні заняття плануються для кожної теми дисципліни і включають такі напрями роботи: підготовку до практичних занять за вказаним планом; виконання контрольних завдань; виконання завдань дослідницького характеру; критичний огляд наукових публікацій за обраною проблематикою; тренінги; рольові та ділові ігри; презентація результатів дослідження на задану тематику, у т. ч. виступ на конференціях.

Мета проведення лекцій полягає у формуванні у студентів знань про форми і методи дослідження географії сфери обслуговування. Наданні студентам знань про сучасні тенденції на світовому ринку сфери обслуговування.

Завдання лекційного курсу:

- особливості сфери обслуговування як невиробничої сфери;
- форми і методи дослідження сфери обслуговування;
- функції сфери обслуговування;
- структура світового ринку сфери обслуговування;
- рівень розвитку сфери обслуговування в країнах з різним соціально-економічним рівнем розвитку;
- набути практичних навичок аналізу економічних показників сфери обслуговування на світовому ринку;
- обґрунтувати доцільність формування світового ринку сфери обслуговування.

9. Форма підсумкового контролю успішності навчання.

Форма контролю – залік.

Теоретичний матеріал курсу.

1. Географія сфери обслуговування, як галузь суспільної географії.
2. Основні поняття та категорії географії сфери обслуговування.
3. Економічне значення сфери обслуговування.
4. Економічні показники рівня розвитку сфери обслуговування.
5. Нормативні показники рівня розвитку сфери обслуговування.
6. Класифікація сфери обслуговування за функціями.
7. Соціальне значення сфери обслуговування.
8. Сучасні норми забезпечення соціальною інфраструктурою.
9. Показники рівня розвитку сфери обслуговування.
10. "Революція сфери послуг.
11. Класифікація людських потреб.
12. Ієрархічна класифікація людських потреб
13. Ступінь визначення потреб людства.
14. Підходи до класифікації послуг.
15. Міжнародною торгівлі послугами.
16. Класифікація послуг ГАТТ. ВТО.
17. Класифікація послуг Світовим банком
18. Класифікація послуг залежно від способу їх доставки споживачам.
19. Види послуг на міжнародних ринках.
20. Принципи територіальної організації сфери обслуговування.

21. Територіальна організація сфери обслуговування.
22. Теорія центральних місць сфери обслуговування.
23. Особливості міжнародної торгівлі послугами.
24. Специфічність послуг, міжнародна торгівля інжиніринговими послугами, продаж міжнародних транспортних послуг.
25. Державне регулювання міжнародною торгівлі послугами.
26. Особливості міжнародною торгівлі послугами.
27. Заходи регулювання доступу на ринок послуг.
28. Заходи вилучення із національного режиму послуг.
29. Лібералізація міжнародної торгівлі послугами.
30. Особливості територіальної організації культури.
31. Особливості територіальної організації релігійної сфери.
32. Оцінка сучасного рівня сфери обслуговування в країнах з різним соціально-економічним розвитком.
33. Структура сфери послуг.
34. Фактори, що визначають географію розміщення сфери послуг.
35. Результати впливу якісних змін на сферу обслуговування
36. Специфічність послуг.
37. Міжнародна торгівлі інжиніринговими послугами.
38. Купівля-продаж міжнародних транспортних послуг.
39. Ринок фінансово-банківських послуг.
40. Ринок освітніх послуг.
41. Західноєвропейський ринок освітніх послуг.
42. Туризм –соціокультурний феномен сучасної цивілізації.
43. Особливості територіальної організації культури.
44. Особливості територіальної організації релігійної сфери.
45. Зв'язок. Значення зв'язку в світовому господарстві.
46. Перспективні напрями розвитку систем зв'язку.
47. Залежність обсягу послуг і їх вартості від складності та наукоємкості товарів.
48. Залежність обсягу послуг і їх вартості від складності товарів.

49. Ступінь індивідуалізації послуг залежно від споживача.

50. Ступінь індивідуалізації послуг та їх географія.

10. Методи та засоби діагностики успішності навчання

У процесі вивчення дисципліни використовуються такі методи оцінювання:

- оцінювання виконання практичних робіт;
- залік.

11. Критерії оцінювання.

Система оцінювання знань, умінь, навичок, світоглядних якостей майбутніх фахівців впроваджена з метою стимулювання систематичної та самостійної роботи студентів, підвищення об'єктивності знань студентів, виявлення і розвитку творчих здібностей студентів.

Оцінювання здійснюється за системою «зараховано» «не зараховано».

Критерії оцінювання знань

Рівні навчальних досягнень	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
Не зараховано	Студент має нечіткі уявлення про об'єкт і предмет вивчення, фрагментально відтворює незначну частину навчального матеріалу, слабо володіє методикою дослідження.
зараховано	Студент правильно, логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основи теорії, володіє фактами, вміє наводити власні приклади на підтвердження відповідних положень, застосовує вивчений матеріал у нестандартних ситуаціях. Студент вміє аналізувати і систематизувати інформацію, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності та робити висновки. Відповідь студента повна, хоча можуть допускатися деякі неточності.

12. Методичне забезпечення

Перелік методичних видань для забезпечення вивчення навчальної дисципліни.

1. Географія світового господарства з основами економіки: навч. посібник / [за ред. Олійника Я. Б., Смирнова Г. Г.]. – Київ: Знання, 2011. - 637 с.

2. Економічна і соціальна географія світу: навч. посібник / [за ред. Кузика С.П.]. – Львів: Світ, 2002. - 672 с.
3. Козик В. В. Міжнародні економічні відносини: навч. посібник / В. В. Козик, Л. А. Панкова, Н. Б. Даниленко. – Київ: Знання, 2008. - 405с.
4. Світова економіка: підручник / [за ред. Філіпенко А. С., Будкін В. С., Рогач О.І.]. – Київ: Либідь, 2007. - 582 с.

Список джерел

1. Алаев Э. Б. Социально-экономическая география. Понятийно-терминологический словарь / Э. Б. Алаев – М. : Мысль, 1983. – 350 с.
2. Географія світового господарства з основами економіки: навч. посібник / [за ред. Олійника Я. Б., Смирнова Г. Г.]. – Київ: Знання, 2011. - 637 с.
3. Економічна і соціальна географія світу: навч. посібник / [за ред. Кузика С.П.]. – Львів: Світ, 2002. - 672 с.
4. Іщук С. І. Розміщення продуктивних сил (теорія, методи, практика) : навч. посібник / С. І. Іщук – К. : Європ. ун-т, 2002 – 216 с.
5. Козик В. В. Міжнародні економічні відносини: навч. посібник / В. В. Козик, Л. А. Панкова, Н. Б. Даниленко. – Київ: Знання, 2008. - 405с.
6. Луцишин П. В. Територіальна організація суспільства: навч. посібник / П. В. Луцишин, Д. Клімонт, Н. П. Луцишин. – Луцьк , 2001. – 335 с.
7. Світова економіка: підручник / [за ред. Філіпенко А. С., Будкін В. С., Рогач О.І.]. – Київ: Либідь, 2007, - 582 с.
8. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії: [к.....] / О. Г. Топчієв. – Одеса: Антрацит, 2001. – 554 с.